

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és oszűrtőkön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági együleti tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és törjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon Egy példány 10 fillér. Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr HINLEDER FELS ÁKOS

ÜGYVÉD

SZÉPIROD. FÜMUNKATÁRS: FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

A székelyföldi állami tanítóképző Székelyudvarhelyt.

(-h) Gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter Székelyudvarhely rendezett tan. város közönségéhez 38352. sz. alatt a következő leiratot intézte:

Minthogy Székelykeresztur községnek társadalmi, kulturális és egyéb viszonyai nem felelnek meg azon igényeknek, melyek a tanítóképzés ügyét a modern kor követelményeinek szellemében előmozdíthatnák, minthogy az otthelyi viszonyok nélkül az ottani iskolák, melyek a szó alatt levő intézet intenzív fejlődésének alapfeltételei; ellenben sok kedvezőtlen tényező hátrányosan befolyásolja az intézetnek nevelői és oktatói munkásságát: a fenti okok által indítva, tervbe vettem, hogy az intézetnek magának, mint pedig a tanítójelölteknek is jól fel fogott érdekét tartva szem előtt, a jelenleg Székelykereszturon fennálló állami tanítóképző intézetet esetleg más, alkalmasabb helyre fogom át-helyezni.

A székelységnek mindenkor gondtal és őszinte jóindulattal istápolott érdeke arra indít, hogy a midőn fentebb jelzett szándékom megvalósítását kezdeményezem, első sorban Székelyudvarhely város közönségének nyujtsak módot és lehetőséget ezen nagyfontosságú és messze kiható horderejű kulturintézménynek a megszerzésére.

A mondottakból eredőleg felhívom a közönséget, hogy vegye a szó alatt levő ügyet sürgősen tárgyalás alá és terjessze ide mielőbb az arra vonatkozó határozatát, hogy megfelelő telken kívül, mily anyagi áldozatokkal hajlandó a közönség hozzájárulni egy, Székelyudvarhelyen esetleg létesítendő tanítóképző intézet épületének felállításához. Tájékoztatom megjegyzem, hogy amennyiben a közönség ajánlata kielégítő lenne, a 340,000 korona költséggel tervezett épületnek munkálatai már a folyó évben fognának fogantatni vétetni.

Budapesten, 1906. évi május 30-án

Apponyi s. k.

*

Nagy hálával és hazafias elismeréssel fogadjuk Gróf Apponyi Albert magyar közoktatásügyi miniszter leiratát. Meg vagyunk győződve, hogy székely anyavárosunk minden egyes polgárának ugyanez az érzelme, gondolata. Nemcsak azért, mert ugy szellemi, mint anyagi tekintetben városunkat az állami tanítóképző intézet ide helyezése fejleszteni,

erősíteni fogja, hanem főképp azért az atyai gondosságért, mely a nagynevű miniszter leiratából értékes gyémánt gyánant felénk sugárzik.

„...A székelységnek mindenkor gondtal és őszinte jóindulattal istápolott érdeke arra indít, hogy... első sorban Székelyudvarhely város közönségének nyujtsak módot és lehetőséget ezen nagyfontosságú és messze kiható horderejű kulturintézménynek a megszerzésére.” Ezt mondja leiratában Apponyi.

Mit jelent ez a ritkán, ilyen formában talán még nem hallott miniszteri kijelentés? Azt jelenti, hogy egy igazán pártatlanul gondolkodó, valódi magyar szívvvel érző nemes hazafi van a kultuszminiszteri székekben. Azt jelenti, hogy ez a miniszter ismeri a térképet, közvetlen szemléletből tudja a Székelyföld vármegyéinek földrajzi fekvését és átlátja, hogy a székelyföldi lakosságnak szánt közintézményt Udvarhelyvármegyéből elvonni nem lehet, mert Udvarhelyvármegye a Székelyföld központja. Székelyudvarhely, a székelység anyavárosa pedig az a kiváló hely, melyet Csik-, Háromszék-, Marostorda- és a két Küküllővármegye közvetlenül határolja. Egy csoportban hat nagyra hívalott vármegye nemzeti érdeke, magyar jellege fűződik a Székelyföld eme központon fekvő öslopához.

Nagy ember nagy alkotásának kell tehát tekintse minden igaz magyar, minden hazájához hű székely Gróf Apponyi Albert közoktatásügyi miniszternek fontos nemzeti misszióra hivatott elhatározását.

Székelyudvarhely város közönsége azonban amily gazdag intelligenciában, hazafias magyar érzésben, a kulturális intézmények iránt való rajongó szeretet- és legmesszebb terjedhető áldozatkészségben, épen olyan szegény anyagi javakban.

Polgárságának zöme szegény, napról-napra alig tengődő iparosságból áll, akiket a romániai vámháboru miatt beállott munka- és keresethiány a tönk szélére juttatott. Magának a városnak, mint erkölcsi testületnek sincs annyi jövedelmi forrása, hogy pótdadó nélkül háztartási szükségleteit és korábbi — épen kulturális intézeteinek támogatására megszavazott — terheit elviselni tudja.

Mindezen körülmények azon-

ban nem jelenthetik azt, hogy a rabonbánok ősi fészkeiből hiányoznak a tetterő. Városunk közönsége érzi és éreznie is kell, hogy hazafias áldozatra van hivatva. Nem tévesztheti szem elől nemzeti öntudatát, melyre a magyar nemzet mindenkor bizton számíthatott és amelyben bizonyára most sem fog csalódn.

Szíves készséggel, hazafias örömmel hozzuk meg tehát ez alkalommal is a tőlünk telhető áldozatot. Viszont azonban bizton reméljük, hogy a közoktatásügyi kormány sem tekint holmi kicsinyes anyagi érdekekre, mikor az egész székelység, sőt a magyar nemzet előhaladásáról, megerősítéséről, egy közintézmény biztos jövőjéről van szó, a melyet alku tárgyává tenni annyit jelentene, mint a magyar nemzet ellen sulyosan vételi.

Gróf Apponyi Albert közoktatásügyi miniszter őszinte jóindulattal viseltetik irántunk, az egész székelység iránt. Mi pedig igaz szeretettel, hiv ragaszkodással követjük nemzeti alkotásainak utjában s hisszük, reméljük a tervbe vett ügy legjobb megoldását.

A politikai helyzetről.

* **Nincs ex-lex.** Az országgyűlés a költségvetést letárgyalta, az ujoncokat megajánlotta s az ezekről szóló törvények tehát szentesítés alá kerültek. Kijutottunk immár az ex-lexből. Megnyitk az ország pénz- és veradózsilipjei a hatalom számára. Bizunk azonban vezéreink bölcsességében s hisszük, hogy hazánk függetlensége, önállósága, minden vonalon érvényesülni fog a jövőben. Ha az egész osztrák parlament szembe száll is a magyar parlamenttel, nekünk jogainkból engedni nem szabad.

* **II. Vilmos,** a németek császára, mint Ausztria vendége Bécsben időzött. Három csók és két távirat adta tudtul az örvendező világnak, hogy a német császár szövetségeseihez ragaszkodik, t. i. az osztrák császárhoz és olasz királyhoz. Magyarország szintén benne van a szövetségben lógósnak; tehát egy vizitkártya és a porosz érdemrend nagykeresztje kitüntetésül dukált a magyar kormány fejének. Egy cseppet sem vagyunk elragadtatva Vilmos imperator udvariaskodásán. Nem feleltük el még a közelmúlt nemzeti küzdelmünkben tanusított viselkedését. Vilmos imperatoról senki sem várta, hogy a magyar vezényszót követelje, de állami önállóságunkat tiszteletben kellett volna tartsa. A Nemetszággal alkotmányellenesen — Fejérváry-hóhérek által — megkötött szerződések érvénybe lépését ő követelte március elsejére

akár törvényesen, akár törvénytelenül. Németország tehát elérte célját, Ausztria is; Magyarországot pedig kijátszották, becsapták és ellenállását letörték. Fejérváry generális és bűnös társai ezért felelősek a történelem ítélőszéke előtt. Mi pedig meg vagyunk fogva az osztrák és német hálóba; fizetünk és szolgálunk német vezényszóra.

* **A becsapások láncolata,** melyben Magyarország évszázadokon át mindig a rövidebbet húzta, ismét egy vastag szemmel szaporodott. Kemény bajuszu II. Vilmos, a nagy pohárköszöntő cselekedte mostani „találkozás”-ával. Bevezgett tények elé állítják ismét a népeket, nemzetünket. Megkötötték nálunk nélkül előbb a vámszerződést 1917-ig, most pedig, mivel a hármas szövetség 1907 végén lejár, Bécsben a delegációk összeülése előtt a császárok kötötték meg a szövetséget Németország, Ausztria és Magyarország között, 1917-ig szintén — nálunk nélkül. A hármasszövetségnek mi ugyan semmit sem köszönhetünk, de a német szövetségnek tulajdoníthatjuk, hogy magyar nemzeti jogainkban el vagyunk nyomva. Az országgyűlés néma, mert az uralkodó külügyekben illetékesnek nem is tartja. A delegációkhoz pedig trónbeszédfelelőben fog megnyilatkozni a közös fejedelem és exposéban dicsekszik majd Goluchovszki Agenor, a nagy Lucifer. Mindkét delegációt ma (vasárnap) nyitja meg Bécsben az uralkodó A magyar delegátusok már tegnap elutaztak és ott is előterkeztetlet tartanak.

* **A kedves osztrák sógor** erős dióba harapott. Báró Beck osztrák miniszterelnök henegeve kijelentette, hogy könyörtelenül ragaszkodik az összefüggő kérdések egész komplexumához, ami a vámszerződést illeti. Ravasz taktikával a magyar álláspontot összezavarni igyekszik. De nem oda német. Ha a szerződés nem tetszik, nekünk igen jó az önálló vámterület is. Addig járunk a magunk szötte és varrt ruhában, a mig ujat tudunk előállítani. Ebben segít majd a — tulipán. Nem félünk az osztrák henegegtől. Fel a sorompókkal! Meglátjuk: ki ijed meg előbb!

* **A képviselőház** tegnap rövid ülést tartott, a mely a szünet előtt utolsó volt. A jövő hét valamelyik napján lesz még ülés, melyen a miniszterelnök a jövő évi költségvetést is előterjeszti.

A villamos telep ügye.

Örömmel jelezhetjük olvasóinknak, hogy a városi villamos világi-tás ügye gyors léptekkel halad a megvalósulás biztos útján — előre. És abban, hogy ez a nagyfontosságú kérdés végre szerencsés megoldást fog nyerni, a bizottság dicséretes buzgalmán kívül nagy része van Ugron Ákos főispánunknak, aki pénteken délelőtt és délután is részt vett a bizottság fásasztó munkájában, melyet nagy körültekintéssel s

a város érdekeinek minden tekintetben való megóvásával irányított. — Városunk közönségének jól esik látnia, hogy a törvényhatóság népszerű vezére, mily odaadó buzgalommal fáradozik eme nagyjelentőségű városfejlesztési intézménynek a megteremtésén.

A bizottság működésének eredményét röviden abban foglalhatjuk össze, hogy mindaz, amit a helybeli volt haladók csak titokban és szűkös körben látható papírja a város becsapásáról híresztelt, enyhe kifejezéssel elve nem igaz. (Hát mikor mondott az az izé — igazat!? Szédőgyerek.) Azok a számok, melyek a községi és keszthelyi szerződésekből kivétettek részint egészen hamisak, másrészt pedig félrevezető módon pertraktáltak. Ime csak egy példa. Köszege a közvilágításért (310 drb izzó), a haladó hiforrás szerint csak 1500 koronát fizetnek s kisült, hogy ott bizony 6000 korona a közvilágítás ára; a 4500 koronával közölt ujtási alap valójában csak 3500 korona, de ez se a városé, hanem a vállalkozóé, mert bármikor felhasználhatja azt újításokra! A közönségre bizzuk annak a megítélését, hogy micsoda hitelt érdemel az olyan ujság, mely így közli az adatokat, noha — mint írja — „előttünk fekszenek a községi — stb. szerződések.”

A bizottsági ülésekben hosszasan megvitatott szerződés tervezetet, megfelelő módosításokkal a bizottság minden tekintetben kedvezőnek találván, oly előterjesztést tesz a közgyűlésnek, hogy azt fogadja el s így biztosítsa a villamos műnek minél előbb való létesítését.

Nincs kétségünk abban, hogy a városi képviselőtestület is magáévá fogja tenni a bizottság előterjesztését s az üres szalmát csépelni szerető hátramoszditók és kerékkötők nem fogják megakaszthatni városunknak okvetlenül szükséges fejlődését.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TARCAJA.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.
Írta: Connert János, ford. Balásy Dénes.
(31. folytatás.)

Hasonló jóakaratot tanusítsanak a nemesek is irántok s velök testvéri szeretetben legyenek. És végül „valamely birtokot ők, u. m.: házakat, nemesi kuriákat, földönlakót, kerteket, örök jószágot (allodium), irtványt, erdőket, réteket, halászatot, malmokat ete... a miket ők ősiségi vagy vásárlási jog, vagy későbbben is (azaz: 1562 után) ugyanazon jog alapján, de nem erőszakosság folytán birtak és birnak, birják jövőben is... békességgel. De azért kívánjuk, hogy a zálogos jószágok a zálogsumma megfizetése után visszaadassanak. Azonban ha egy nemes valamely birtokot, vagy annak egy részét... a melyet neki vagy az ő elődjének mimagunk vagy a mi elődeink adományoztunk és ő azt valaki másnak elhagyományozta, eladta, elzálogosította vagy elcserélte, úgy ennek a hagyaték, zálog, eladás vagy cserének semmi érvényessége nincs.”

Ez a szabadságlevél nem egyéb, mint régi restitutio in integrum. A régi székely alkotmány lényegében ismét hatályba lép. Csupán azon birtokváltozások, a melyek az 1562. előtti törvények szerint jogosok voltak, a mint látjuk, azok ismertettek el; a fejedelmi adományok semmisenek jelentetnek ki s ezzel minden

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A koronázás évfordulóján** (pénteken) a plebána templomban ünnepélyes istentisztelet volt, amelyen az összes polgári hatóságok, intézetek és a katonai tisztikar részt vett. Az iskolák egész nap szünetet tartottak s nemzeti lobogók jeleztek a 39-ik történelmi évfordulót. A szent misét Gróf Mikes János főesperes végezte nagy papi segítséggel.

— **Rendkívüli közgyűlés.** Városunk képviselőtestülete folyó hó 12-én (kedden) délután 3 órakor rendkívüli közgyűlést tart, melyen egy villamvilágítás bizottságilag letárgyalt szerződése, mint a székelyföldi állami tanítóképző intézet ügytanácskozás tárgya lesz. Tekintettel eme nagy fontosságú, városunk jövőjére nézve elsőrendű kérdésekre, a képviselőtestület tagjait felkérjük, hogy teljes számban vegyenek részt a közgyűlésen. Ezt a város közérdeke, feltétlenül megkívánja.

— **Az időjárás** csak nem akar szárazra fordulni. Pénteken volt a gazdaközönség réme, Medard napja, mely azonban kevés esőt mégis csak hozott. Ez — közhiedelem szerint 40 napi esőzést, vagyis esős nyárt jelent. A kapasnövények pedig nagyon várják a gyomtól való megszabadítást. Szombathelyi távirat jelenti, hogy Muraszombaton fagyos és zord időjárás uralkodik Szerdán és csütörtökön hó esett. Marostordát a Maros és Görgény vize elöntéssel fenyegeti. Segesvárot meg a Nagyküküllő öntött ki. Megtöltötte a polgári leányiskola épületének pincéjét és egyik gyárosnak 40 sertését elsodorta. Ami vidékünkön is nagy károkat okozott a Küküllőmentén fekvő községek terményeiben. Egy és fél napig a héjjasfalva — székelyudvarhelyi vasuton a vonat közlekedés szünetelt. — Jóslat: Meleg, elvettve csapadék várható.

— **Sorozzák és viszik a katonát.** Ezelőtt a békes időkben, ha megváltak a sorozások, márciustól szeptemberig hazaengedték a legényeket, hogy bucsuzódjanak a faluktól, vagy a városoktól. Ezen idő alatt a falusi táncokban, vagy a multságokon csakis besorozott legények számítottak, a kikbe ez a tudat meglehetősen virtust is öntött s gyakran bajnottak nézték a zsebükben meghuzódott kacort. Beh másképp lesz most. Még ideje se marad a besorozott újoncnak, hogy kedvesétől elbucsu-

zódjék, máris katoná munterba bujtatják. A honvédelmi miniszter rendeletben teszi közze, hogy az 1882., 1883. és 1884-beli újoncok a sorozásnál kézbesített behívó jegy alapján azonnal berukkolnak szolgálattelésre. Az 1885. évfolyambeliekre a sorozás később fog megtörténni.

— **Ünnepjárt** a helybeli róm. kath. egyház e hó 14-én (csütörtökön) szokatlan fényvel és nagy ünnepélyességgel tartja meg. Kedvező időjárás esetén a Deák-téren levő Krisztus-szobornál d. e. pont 10 órakor kezdődő táborig mise lesz, amelyet Gróf Mikes János főesperes-plebános mutat be. Az alkalmi szent beszédet pedig Hohenlohe herceg, segesvári káplán mondja. Rendezőség alakult ez alkalomra, amely a vármegye minden részéből, összesereglegő közönség körében, az ünnepélyes istentisztelet tartama alatt a rendet föntartja.

— **Tulipán-kert gyűlése.** A helybeli Tulipán-kert Egyesület e hó 14-én, Ünnepjárt d. u. 3 órakor, a vármegyei ház kistermében gyűlést tart, melyre egy választmány tagjait, mint az érdeklődő s a hazafias célt előmozdítani hivatott közönséget, ezuton is meghívja az elnökség. A gyűlés tárgyai: Elnöki megnyitó, titkár előterjesztései, tisztviselői kar igazságtétel, valamint közelebbről egy majális tartása iránti indítvány lesz. Reméljük örömmel és minél számosabban vesznek részt úgy a hölgy, mint a férfi választmány tagjai a hazafias egyesület emez első gyűlésén.

— **Városrendészetünk.** Dr Kovácsy Albert, városunk országgyűlési képviselője, a beállott nyári szünidőt sem kívánja közérdekű munkásság nélkül eltölteni. Mint biztos forrásból értesülünk — városunk jövő fejlődésére nézve igen fontos indítványon dolgozik s azt közelebbről a képviselőtestület elé terjeszti.

— **Az irgalmas-rendi nővérek** vezetése alatt álló székelyudvarhelyi róm. kath. leánynevelő és tanintézetben tartandó vizsgálatok sorrendje: Junius hó 20-án délelőtt 8 órától az V—VI. oszt., délután 2 órától a IV. oszt. Junius hó 21-én délelőtt 8 órától a III. oszt., délután 2 órától a II. oszt. Junius hó 22-én

délelőtt 8 órától az I. oszt., délután 3 órától az előkészítő oszt. Junius 23-án délelőtt 10 órakor az évzáró ünnepély, 24-én délelőtt 8 órakor „Te Deum”. A szülők és tanügybarátok tisztelettel meghívotnak. Az igazgatóság.

— **A hitelszövetkezetek gróf Károlyi emlékének.** Ezerkilencszáz hitelszövetkezet tartozik ma már az Országos Központi Hitelszövetkezet kötelekébe. Ez a jelentékeny hálózat az országnak több mint batezer városában és községében megbízható és olcsó hitelt ad a szegény embereknek s rövid főállásuk óta anynyira megjavították e téren a viszonyokat, amennyi egy évtizeddel ezelőtt is még szinte hihetetlennek látszott. E hitelszövetkezetek központi vezető ferfiak most hálásan emlékeznek meg arról, hogy a nemrég elhunyt gróf Károlyi Sándor volt az, aki a szövetkezeti mozgalmat nemcsak megindította, hanem az altruisztikus szellemtől áthatott első hitelszövetkezetek Pestvármegye területén Károlyi patronátusa és vezetése mellett kezdtek meg a működésüket. Az Országos Központi Hitelszövetkezet két igazgatója, Seidl Ambrus és Hajós József az alábbi felhívással fordul a központ kötelekébe tartozó szövetkezetekhez:

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület elhatározta, hogy a magyar gazdaközönség nemrég elhunyt vezére, gróf Károlyi Sándor emlékének megörökítése céljából országos gyűlést indít egy szobormű költségeire. A kiküldött szoborbizottság megkereste intézetünket is, hogy szólítsuk föl a kötelekünkbe tartozó szövetkezeteket adakozásra.

Gróf Károlyi Sándor örökké emlékezetessé tette nevét azzal a tevékenységgel, amelyet a hazai szövetkezeti mozgalom érdekében évek során át lankadatlan buzgalommal kifejtett. Ő volt az, akinek fáradozása az első hitelszövetkezetet létrehozta, majd a hitelszövetkezetek hálózatát oly mér-

vartalannul, valameddig affelől császár ő felsége másként nem rendelkezik. És a fölük erőszakosan elvett jószágokat a széki tisztviselők az első keresetkor hivatalvesztés terhe alatt adják nekik vissza. És ha esetleg a panaszos valamelyik erőszakoskodó ellen, bírói eljárást kívánna, akkor a tisztviselők a nevezett esetben bíróilag döntenek és az ítéletüket azonnal hajtsák végre.⁸⁴ Ez a határozat a székely örökölt jószágokra vonatkozik kétségtelesen, nem pedig a nemességnek korábban adományozott s most már felszabadított jobbágyaiknak jószágairól szól.

Főrendek és nemesség nevek használatnak ebben az oklevélben. Főrendek alatt (a fő népek és nemesek volt a szokásos nevezet) sajátképp a nemesek értendők. Mert ebben az időben a primoroknak főrendekre, magnates és nemessékre való megkülönböztetése, mely utóbbi alatt a nobilis, a lófő is értendő, absolute elfogadhatatlan.

Hogy ez időben a jobbágy kérdés rendezése még nem vetődött fel elodázhatatlanul, azt látjuk Bástának a császárhoz írt tudósításából, amely megmaradt kivonathban: „A siculusokkal igen nehéz difficultás vagyunk és ez az, hogy ha nekik megadjuk a szabadságot, a hogy ők kériek s a mint nekik meg volt ígérve, akkor közöttük az egész nemességet, a mely igen nagy, az ők jószágaikból

ki kell tenni, ezután szükséges volna nekik más jószágokat adni, de honnét vennők ezeket. En (Básta) nem tudom, mert az egész tartomány igen meg van rontva, de ha jobb hirasásokat kapnék, arról is császári és fejedelmi fenségedet tudósítom.”⁸⁵ Itt jobbágy birtokokról vagy bizonyára szó. 1602 decemb. ismétli az országgyűlés augusztus 23-iki határozatát s kéri Bástát, hogy ismerje el azt és annak keresztül vitelét a széki tisztieknek parancsolja meg. Ezek gondoskodjanak aztán, hogy a nemesség örökölt jószágainak, Ósjobbágyainak és fejekötött jobbágyainak megint a tulajdonába juthasson.⁸⁶

Azt a kérdést eldönteni, vajon kicsoda a fejekötött jobbágy, valóban kényes volt. Az Ósjobbágyok dolga már könnyebb volt, mert hiszen azok a hajdani földönlakók utódai voltak. Eldönteni azt, hogy idő folytán ki állott be jobbágyoknak, azaz ki kötötte bé a fejét annál nehezebb vala, mert írásbeli egyezség nem lévén, vádolt és panaszos vallomásai egymással tótágast álltak. Egyébaránt érthető jelenség, hogy azok a jobbágyok is, akik részint önként, részint kényszerülve szolgálóromba hajták fejüket, most, hogy a többieknek szabadulási órája ütött, ők is sors és rendtársaknak érezték magukat velök s a nemesi földön nekik megmivelésre átadott jószág szabad birtoklását ők is élvezni akarták. (Folyt. köv.)

tékben kiterjesztette, hogy intézetünk már megalakulásakor biztos alapot talált a további fejlődésre. Hitelszövetkezeteink tehát hálával tartoznak Károlyi Sándor emlékének. Ennélfogva készséggel eleget teszünk a szoborbizottság fenti megkeresésének és kérjük szövetkezeteinket, hogy tehetségükhöz mért adományokkal a nemes célt megvalósítani segítsenek.

— **A Székely-Dalegylet** által f. hó 4-én rendezett hangversenyen felülfizettek Gróf Mikos János 10 K, Dr Damókos Andor 4 K, Burger Artur, Barsay Károly 3—3 K, Szabó András, Becsek Aladár, Tamás Balázs 2—2 K, ifj. Nuszbaum Adolf 1 K, 40 f. Leichtner Gyula, Riemer Gusztáv, Fas Gyula, Szentpétery Gergely, Merz Károly, Zöld János, N. N. 1—1 K, összesen 34 K 40 f. Fogadják a Dalegylet halás köszönetet

— **A nyáradszeredai Bocskai-szobor bizottság** Dr Agyagási Károly vármegyei t. főorvos, Baró Bálint József nagybirtokos, Csongvay Lajos az ügyvédi kamara elnöke, Deák Lajos kir. tanácsos, tanfelügyelő, Déry Zoltán ny. főispán, Dóza Elek ny. alispán, Farkas Albert főispán, Dr Gáll Sándor orsz. képviselő, Gyalóky Sándor kir. törvényszéki elnök, Illés Lajos nagybirtokos, Mikó Árpád ny. főispán, Dr Nagy József főszolgabíró, Sándor János ny. államtitkár, Szántó Elek nagybirtokos védnöksége alatt Bocskai István szobrának a bécsi béke 300 esztendő évfordulója alkalmából, erdélyi fejedelmé választása helyen Nyáradszeredában, 1906. évi június hó 17-én teleplezési ünnepélyt rendez, melyre a hazafias közönséget ezúton is meghívja a Bocskai-szobor intéző bizottsága nevében Ravasz János, a bizottság elnöke. Az ünnepély sorrendje. Dél előtt fél 10 órakor hálaadó isteni tisztelet az ev. ref. templomban. 1. XCII. Dicséret (Jövel szent lélek...) 2. Szózat. Előadja a Nyáradszeredai Székely Közmivöldési és Dal-Egylet. 3. Imát mond Ravasz János ev. ref. esperes. 4. Székely vitézek éneke Bocskai korából. Dallamát szerző Dr Vajna Géza. Előadja a Nyáradszeredai Bocskai Kör énekkara. 5. Alkalmi egyházi beszédet tart Ravasz János ev. ref. esperes. 6. Egyházi ének. 7. Nagy Isten téged imádnunk... Előadja a Nyáradszeredai Önkéntes Tűzoltó Egylet zenekara. Délután 3 órakor a Marosvásárhely felől érkező vendégek fogadása. Fél 4 órakor a Bocskai-téren: 1. Hymnus. Előadja a Nyáradszeredai Székely Közmivöldési és Dal-Egylet. 2. Imát mond Fazekas Lajos unit. lelkész. 3. Megnyitó beszédet tart Ravasz János ev. ref. esperes, a szobor bizottság elnöke. 4. Ünnepi beszédet mond Dr Szádeczky Lajos kolozsvári egyetemi tanár. 5. Szózat. Előadja a Nyáradszeredai Bocskai Kör énekkara. 6. Bocskai. Ünnepi óda. Irta és előadja Bedőházy János országgyűlési képviselő. 7. Hiszünk oh hon jövődben. Szerző Mihályi Károly. Előadja a Székely Közmivöldési és Dal-Egylet. 8. Bocskai emlékezete. Irta Lámpérth Géza. Előadja Márton Árpád ev. ref. lelkész. 9. A szobor átadása a szobor bizottság elnöke által Nyáradszereda község közönségének. 10.

Induló. előadja az Önkéntes Tűzoltó Egylet zenekara. Este 8 órakor táncmulatság az állami iskola termében. Belépő-díj: személyjegy 2 K, családjegy 5 K. Jegyek előre válthatók Csergőffy József és Döngel János kereskedésében. Elszállásolásra igényt tartó vendégek szíveskedjenek jelentkezésükkel a rendező bizottság elnökéhez, Ravasz János ev. ref. espereshez (Nyáradszereda) fordulni.

— **Szent Antal ünnepély.** Junius 13-án (szerdán) 9 órakor szentmise és szent beszéd fog tartatni a Szentferencrendiek templomában.

— **Darányi az idegen vadászbérlők ellen.** Darányi földmivelésügyi miniszter elrendelte, hogy mint az korábbi minisztersége idejében is volt, a kincstár tulajdonában levő vadászterületek vadászati jogának bérbeadásánál külföldi állampolgárok figyelembe ne vétessenek. Így tehát Magyarországon ezentul idegenek nem fognak vadászhatók az erdészeti kincstártól bérelhetni.

— **Szinészet.** Heves Béla színtársulatának nagyon meggyűlt a baja a „koldus“-okkal. Szombat óta háromszor adott „koldus“-t. Az első kettő „gróf“, de már a harmadik csak egy szegény „diák“ volt. Sebaj, ma (vasárnap) előkerül a „Piros bugyellár“, mely 13 előadás közül az egyetlen népszínmű. Ismét összehavarták e hét végén a jól kezdődött műsort néhány operettevel. Így aztán aligha lesz „Bohém szerelem“ a színház iránt. Különb az ugynevezett „szinügyi bizottság“ is szerepelhetne ilyenkor, ha van. Mert hát tréfa ide, tréfa oda, de a közönség színházpártolásának egyik főkelléke — a jó műsor. Ezt pedig a — rendesen tájékozatlan — szinigazgatókon kívül, minden művészet iránt melegebben érdeklődő városban, az a bizonyos „bizottság“ szokta hetenként előlegesen megállapítani, vagy helyben hagyni. Egyéb iránt az előadások középszerűek. A közönség pártolása pedig alig menti meg a társulatot attól, hogy végül maga is egyszer — „koldus“-sá ne váljon...

— **A kisbirtok terheinek könnyítése.** A kisbirtokosok adósságainak konverziója céljából megindult akciót a mostani kormány hivatalbalépése előtt két héttel felfüggesztette az akkori földmivelésügyi ügyvivő, Darányi, aki már előbbi minisztersége idejében tanulmányozta a kérdést, folytatni fogja a konverzió munkáját.

— **Templom-építés Marosvásárhelyen.** A marosvásárhelyi unitárius egyházközség felhívásban fordult a város közönségéhez, hogy segítse adományával megvalósítani azt a törekvését, hogy a mai szűk imaháza helyébe megfelelő templomot építtethessen.

— **A nem állami tanárok és tanítók vasuti jegye.** Egy könyvatos jelentése szerint a nem állami tanárok és tanítók is végre megkapják azt, amit oly sokszor és oly régóta kértek. A legutóbbi minisztertanácsban, Apponyi kultuszminiszter javaslatára, hozzájárult ahhoz, hogy a nem állami tanároknak és tanítóknak a féláron való vasuti kedvezménye megadassék. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter legközelebb ilyen értelemben rendeletet fog kibocsátani.

— **Jó házból való fiu ki a gymnasium III. vagy IV. osztályát végezte** gyakornoknak felvétetik Márk Testvérek fűszer- és fonakereskedésében Székelyudvarhelyt.

— **Kossuth-utca 31-ik szám.** Betegh Pál és Társa könyvnyomtató és könyvkötő intézetét **folyó évi április hó 24-től kezdve** Kossuth-utca 31. szám alá, a m. kir. postahivatallal átellenben levő saját házába helyezte át.

EGYHÁZI ÉLET.

Építsünk Székelyudvarhelyen templomot! A városunkban építendő unitárius templom javára az egyházközség előjárósága ujabban a következő kegyes adományokat vette és hálás köszönettel nyugtazza. Raffaj Irma gy. ivén adakoztak: Imecs Jenő (Nagysink), Elekes István (Segesvár) 5—5 K. Kovács Lajos (Csikszereda) Márkos András, Kénosy István, Dr Kisgyörgy Lajos (Segesvár) 2—2 K, Katona Endréné, Katona Sándor, György Árpádné, Vitális Elekné, Biró Izsák, Biró Izsákné, Ütő Sándor, Fejér Demeter, László Sándorné, Bedő Sándorné, Lőrinczi Dénes, Varga Sándor, Lőrinczi János (Segesvár), Péter Jánosné (Héjasfalva), özv. Szabó Lajosné, Szűcs Julianna, Nagy János 1—1 K, Murvai Dénesné 1 K 20 f, Csiki Ferenc, László Ferenc, Konez Lajos, özv. Gálfalvi Sámuelné, Mennyhárt Béla 60—60 f, Mátéfi József, Murvai József 50—50 f, Szabó Józsefné, Sófalvi András, Kristóf Sándorné, Demeter Sándor, Nagy József, Demeter Mózes, Benedek Bálint, Fülöp Miklós, Demeter Miklós, Máthé Mihály, Lakó István, Balázs Ferencné, Bakó Lázárné, Lőrinczi Sándor, Gyarmathy Lajosné, Murvai Jánosné, özv. P. Buzogány Mózesné, P. Buzogány Józsefné 40—40 f, Balint István, L. Buzogány János, Buzogány Áronka, G. Buzogány János 30—30 f, id Szávuj Mózes 32 f, Boros Sámuelné 28 f, Fejér János, Péter Miklósné, Radó József, Kovács Ferenc, id Murvai Mózesné, A. Buzogány József, P. Buzogány Mózes, Kovács Lajosné, Gészit Rebi, Szávuj Jánosné, Mennyhárt Sámuelné, Tiboldi József, id. Mennyhárt Gergely, ifj. Tiboldi István, Tiboldi Dániel, P. Buzogány János, ifj. P. Buzogány József, M. Buzogány János, Mátéfi Sándorné, özv. Balogh Jánosné, Lőrinczi Józsefné 20—20 f, Jakab Tamás, M. Buzogány Mózes, Lőrinczi Mózesné 10—10 f, Lőrinczi Dánielné 4 f. Együtt 53 K 74 f. A székelyudvarhelyi timár társulat 10 K. Az I—LII. közlemény összege 12014 K 10 f. E közlemény összege 63 K 74 f. Összesen 12077 K 84 f.

CSARNOK.

A falu virága.

Pajzán volt a kedve, szinarany a lelke, Valaki jött és forrón megszerette... Igért neki tengernyi gazdagságot, Bűvös álmot, ragyogó, szép világot; Bohó szívet, mely szenved, lemond érte S az édes anyja végre eligerte... És ment a lány az esküvőre véle, Szíve vérzett és könny toltult szemébe: Egy forró könnyesepp, vagy több is talán S nyomot hagyott a hófehér ruhán...

Az orgona benn bugott lágyan, szépen, Fény ömlött el a „Vérző Krisztus“ képen...

És ott, távol, a templom kis zugában Vad, szótlan vágtyól évve, haloványan Egy ifju állott... Olyan régen látta: Piros rózsát vitt mindig ablakába Sok édes, boldog nyári délután', Még lányka volt ő, vidám kis leány...

Most ő rá nézett esdve, lopva, lágyan, Hogy ott állott a hófehér ruhában Könnyes, komor, fájdalmas nászra... S szemébe villant égő szemsugára...

Fejét lehajtja... Multja jut eszébe, Az édes, boldog pásztórák képe, S szívébe száll az álmok üdve, vágya, Egy tépett rózsza bűvös illatárja... Arcába tódul minden cseppnyi vére S mig ő rá néz a kis falunak népe: Kezét rányomja égő homlokára S kifut a nótás, nyári délutánba...

Reszkette néz a völgyégy utána; f) A papnak ajkán elhal az ima... A betóduló rózsák illatától Szertefoszlik a tömjén illata...

Künn fut a lány — panasszal kis szívében, Az erdőn át s a daltól zengő réten — A csacska patak pázsitos partjára, Hol hajdan ifjút szerelemre várta... Akkor még boldog volt itt a kebel; Most tépett álmát hozta ide el...

Megsiratja bohókás ifjúságát, Sívár szívének romba dült világát. A jelent, melynek nincsen többé vágya: Aztán a békét, enyhet szomjuhozva A tiszta, hűvös, csillogó habokra. Lehajtja fejét — a falu virága...

B. Bagossy Kálmán.

Közbirtokossági ügyek.

Etéd, 1906 június 6.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Becsés lapja utolsó száma szerint — a székelyföldi vármegyék községeinek marhatenyésztő birtokosai a sérelmes erdei legeltetés hiánya miatt feljajdulva, orvoslást keresnek. Csatlakoznunk kell nekünk is, ha mint kigazdák végkép megsemmisülni, elbukni nem akarunk. Sajnos, mi Etéd község birtokosai, ezen üdvös gazdasági ügyben évek óta vajudunk, vitatkozunk a község kebelében. E miatt barát, szomszéd, birtokos elleneszenvez egymással, mert 3000 hold felosztott erdőterületünkben azok, kik erdejüket részben letarolták, a legeltetést elleneztek, a nagy többség határozatát megfelelőbbézték s erre a közigazgatási bizottság 1102—902. szám alatt nekik adott igazat.

Ezen közigazgatási bizottsági határozatot mi érvényben tartva, az erdei legeltetést ellenzők erdőterületeit kikerülve, kaszálók mellőzésével, 315 erdőbirtokos, a saját tulajdonunkban való legeltetés végett alapszabályal ellátott, jegyzőkönyvileg megerősített legeltetési társulatot alapítottunk és szabályainkat a vármegye utján a földmivelési miniszteriumhoz felterjesztetni kértük. Azonban ezen alapszabály még vissza nem érkezett s néhány ellenkező panasza folytán, közigazgatási uton a legeltetéstől eltiltattunk.

Sérelmeink nagyok, mert néhány csekélységgel bíró erdőbirtokos és egyáltalán nem birtokos aláírása, vagy iratásával ellátott panaszára a saját tulajdonunkat képező erdei legeltetésből akkor is eltiltanak, midőn ama vádaskodók erdőterületeihez közel sem megyünk, illetve marháinkat nem engedjük. S mégis akadályozni kívánnak azért, mert vannak oly egyének, kik belopóznak és titkon

legeltetnek; csekély kaszálójukhoz hozzá kaszálják amásikét s ezt haza, hordják az erdeinkben levő tisztásokról, míg mások a határ tulsó részén sürgős mezőmunkával foglalkoznak.

Vannak olyan személyek, kik a boszu és irigység miatt nem akarják tekintetbe venni azt, hogy a terjedelmes erdeinkben való legeltetés községünk lakosságát évenként ezrekre menő jövedelemben részesítené, mert minél több barom legel az erdőben, annál kevesebb van a nyomás-határban s így elosztva, mind egyiknek elegendő táplálék jut ugy füben, mint vízben. Sőt azt sem veszik tekintetbe, hogy az erdei legeltetésnél az állatokra illesztett kolompok, esengetyök zaja, pásztorok kiabálásának larmájától elijednek a gyakran oda kölykezett farkasok és vad-disznók is. A farkasok különösen

őszszel tetemes károkat tesznek állatállományunkban, a vaddisznók pedig a pityóka- és törökbuza-terméseinkben, erdő melletti kaszálóink felturásával.

Ezekkel szemben eltűrik káraikat, csak mások hasznos, gazdaságos jövedelemben ne részesülhessenek.

Vivmáynak és büszkeségüknek tartják, hogy egy nagy többséget, egy gazdaságos és hasznos célt akadályozni csekélységük képes s hogy ebben a törvény pártolta. Igen, azt mi is tudjuk, hogy a mások jogaiba beleavatkozni nem lehet, mint a kisebbség, de a kisebbség is tudja, hogy célunk nem az, hogy nekik kárt, hanem hasznot kívántunk, midőn kimondottuk, hogy erdei kaszálójukat kikerüljük a legeléssel, kaszálják és felnőtt erdejükben jogaik szerint legeltessenek; ez nem kellett, inkább büszkéik vivmányaikra. Csunya

büszkeség ez és szemérmetlen vivmány!

Tisztelettel

Gagyai Lajos.

KÖZGAZDASÁG

Az udvarhelyvárm. gazdasági egyesülettől.

189—1906. szám

Meghívó

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület választmánya folyó hó 12-én d. e. 10 órakor a vármegyei ház kistermében ülést tart, melyre a választmány tagjai tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

Folyó ügyek.

Székelyudvarhely, 1906. jun. 6.

Az elnökség

Társ-szerkesztő és laptulajdonos:

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

Bükkfaeladási hirdetemény.

Az olaszteleki közbirtokosság a fülei „Hatod“ erdeje „B“ üz. o. 3. osztágában „Barótköve“ foltonkint kijelölt 1906. évi bükkfahasználatot, amely előzetes becslés szerint mintegy 250 m³ mü és 750 m³ tüzi- és szénfát teszen ki tövön az erdőben, Olasztelek község-házán f. é. **Julius hó 1-én délelőtt 10 órakor** megtartandó zárt írásbeli ajánlatokkal összekötött szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek kikiáltási áron felül eladja.

Kikiáltási ár 1000 kor.

Bánatpénz 10 százalék.

Részletes becslés árverési és szerződési feltételek a vargasi m. k. járási erdőgondnokságnál és alulírott-nál megtekinthetők.

Olasztelek, 1906. június 5.

Ifj. Bartha István
közbirt. elnök.

Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban

Gyertyánty J. fiai vasnagyerkeskedésében Székelyudvarhelyen.

Bérbeadó előkelő szálloda. Székelyudvarhely a kiváló jó forgalmu „Központi Szálloda“ összes felszerelés-, berendezéssel — betegség miatt — több évre bérbeadó. Értekezni a tulajdonossal ott helyben lehet.

TULIPÁNOS

VIZSGAI IRASLAPOK!

nemzeti színű nyomtatással, igen finom magyar gyártmányu papiroson, kizárólag

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt

kaphatók. 5 százalék az Udvarhelyvármegyei Tanítók Otthona javára. 100 drb 1 K 50 f. Vidéki megrendeléseket a beérkezés napján, pontosan elintézzük. Mintákkal bárhova ingyen és bérmentve szolgálunk.

A szépség egyik főkélléke a szép arcbőr.

Minden hölgynek módjában áll ezt megszerezni,

a FÖLDES féle

Margit-crème

osodás hatású arckenőcs használata által.

A Margit crème egy rendkívül finom, kellemes szikosságú, gyorsan felszívódó, kedves illatu vegyszer, mely már az első kísérlet alatt mintegy behelgezi magát; a bőrnek rögtön kellemes puha bársonyszerű tapintatot ad, 10—20 nap alatt teljesen átalakítja a bőrt, nyomtalanul eltüntet szepelét, májfoltot és mindenemű bőrtisztatlanságot.

Előnyös tulajdonsága ezen krémnek, hogy a bőrt nem teszi zsíros tapintatúvá, fényessé, mint más kenőcs, sőt ellenkezőleg annak fényét, mint a puder elveszi, minél fogva nappal is alkalmazható. A bőrt táplálja, mitől az gyermekded tündeséget, teltséget, bársonyszerű puhaságot és kellemes tapintatot nyer.

Legényesebb előnye, hogy **higányt, ólmot nem tartalmaz** és így teljesen ártalmatlan.

Ára egy tégelynek 2 K, kis tégelynek 1 K. Margit-szappan 70 f, Margit-puder 1-20 K, Margit-arcvíz 1 K, Margit-fogpép 1 K.

Készíti:

FÖLDES KELEMEN

gyógyszerész. Aradon.

6 koronás rendelések bérmentveküldetnek Kapható: Konez Armin és Solymossy János gyógyszerüzében.

ELŐPATAK
△ GYÓGYFÜRDŐ △

kiválóan jó eredménnyel használható a gyomor, vese, hólyag és a méh hurutos bántalmainál, máj és lépajóknál, köszvény és csuznál, altesti pangásoknál, valamint bármely az idegesség alapján fejlődő betegségnél. A nagyhírű előpataki gyógyvizek orvosi javaslat szerinti ivása, összekötve a megfelelő és itt feltalálható kiegészítő gyógyszerközökkel (meleg és hideg fürdők, vízgyógyintezeti kezelés, massage, svédorna, diätikus étrend) rendkívül kedvező eredményt mutat fel. Fürdő-idény: május 15-től szeptember 15-ig. Vasuti állomás: Földvár és Sepsiszentgyörgy, honnan állandó olcsó kocsiközlekedés van. Lakás, ellátás olcsó és választékos. Az elő- és utóidényben (május 15-től június 15-ig és augusztus 20-tól szeptember 15-ig) a gyógy- és zeneidőnek fele fizetendő. Az előpataki ásványvíz, mely a szénsavdús, érvényes vasas vizek között első helyet foglal el, mint gyógyeszköz, házilag is használható és üdítő, kellemes ital tisztán vagy borral vegyítve, nagy kedveltségnek örvend. Itthon és a külföldön évenként egy millió palacknál több került forgalomba. Szétküldési hely Előpatak, de kapható a legtöbb városban és nagyobb kereskedésekben.

Prospektust kívánatra ingyen küld az igazgatóság.

STOCK-COGNAC MEDICINAL

Kezesség mellett, tiszta borból párolt. Állandó vegyi ellenőrzés alatt.

GAMIS ÉS STOCK

pároló-telepe
FIUME - BARCOLA.

Kapható minden jobb üzletben.

Thomassalakliszt

csillag

védjegyjű

a legjobb és legolcsóbb foszfor-savas mütrágya

minden kalászos, kapás és takarmánynövény (lóhere, lucerna sily részere, valamint szőlő, gyümölcsfa, kerti vetemény és ugar trágyázására is. Szíveskedjék a védjegyre, ólm-zárta és tartalom-jelzésre ügyelni!

KALMÁR VILMOS

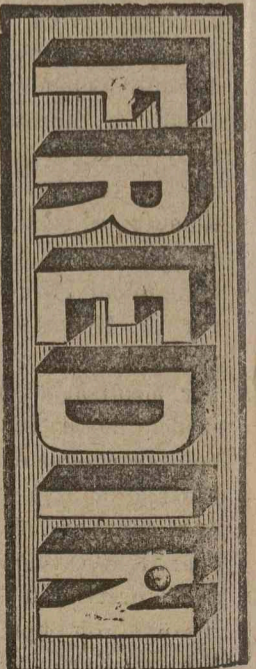
Budapest, VI., Teréz-körut 3. sz.

a Thomaspohosphatfabriken G. m. b. h. Berlin, vezérképviselője a magyar korona országainak területén.

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ hirdete a leg-eredményesebb.

KÉRJEN

csak Seller és Kary-féle

FIAM VÁSÁROLJ oly kereskedőknél, kik hirdetnek, mert ezek intelligenssek és jól fogsz járni.

FRANKLIN.

egészségi és kozmetikai szempontból felülmulhatatlan.
Brázay-féle Kölni-víz
az illatszerek legkiválóbbja.
Brázay-sós borszesz.
nélkülözhetetlen házszer.

BRÁZAY SÓSBORSZESZ STAPPAN

Védjegy: „Horgony“

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller pótló:

egy régióknak bizonyult házszer, mely már több mint 36 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult köszvénynél, csuznál és meghűtéseknel bedörzsölés-képpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjeggzettel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és úgyszólván minden gyógyszerüzében kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapestben.

Richter gyógyszerüzára az „Arany oroslárhoz“, Prágában. Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

legjobb tisztítószér minden lábbelihez, fekete és sárga színben. Különösen ajánlható boxcal, oscarica, chevreaux és lakkcipőh. Bécs, XII.